

УДК 37:33-047.22

Ю. Кузьменко, д-р пед. наук, доц.
Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, Херсон

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ "ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ": СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ

Акцентовано увагу на висвітленні актуального питання сучасної педагогічної теорії і практики – реалізації компетентнісного підходу. Зазначено, що в Законі України "Про освіту" подано перелік ключових компетентностей, одна з яких "підприємливість та фінансова грамотність". У фокусі останніх освітніх реформ проаналізовано основні нормативно-правові документи в контексті використання компетентнісного потенціалу кожної освітньої галузі. Підкреслено важливу роль педагога у вирішенні такого важливого завдання, як компетентнісне зростання молодого покоління. Доведено, що інтеграція сучасного навчального процесу набуває мети реалізації компетентнісно орієнтованого підходу в освіті.

Ключові слова: освітній процес, компетентності, здобувач освіти, підприємливість, фінансова грамотність.

Постановка проблеми. Основна мета сучасних реформ закладів освіти – це випускник нової школи, який є: цілісною особистістю, усебічно розвинутою, здатною до критичного мислення; патріотом з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини; інноватором, здатним змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя [4]. Для досягнення цієї мети освітні вектори навчання спрямовано на формування в учнів компетентностей, одна з яких – ініціативність і підприємливість. Зауважимо, що в основу українського підходу до реформування освітніх програм було покладено досвід країн ЄС, зокрема основним орієнтиром стали такі документи: "Рекомендації Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя" (2006), "Європейська рамка підприємницької компетентності" (2016), "Європа 2020" (2010). У Звіті Eurydice "Навчання підприємливості у навчальних закладах" (2016), зазначено, що "близько половини країн Європи користуються визначенням підприємливості, указаним у Європейських ключових компетентностях. Третина країн використовують власне національне визначення та близько 10-ти країн не мають загального погодженого визначення на національному рівні" [9, с. 7].

Мета статті – окреслити підходи до визначення поняття компетентність "підприємливість та фінансова грамотність" у контексті зміни орієнтації освітніх стандартів на Нову українську школу.

Стан дослідження. Широке коло українських науковців та педагогів-практиків присвячують свої пошуки означеній проблемі: О. І. Білик, О. Д. Вовчак, Т. Д. Гірченко, В. О. Джулай, О. О. Другов, Л. З. Козак, О. Є. Костюченко, В. М. Мадзігон, С. В. Міщенко, С. М. Подолук, Т. С. Смовженко, В. В. Хиленко. Разом із тим, у контексті нових вимог Міністерства освіти і науки України щодо стандартів освіти Нової української школи, своєї актуальності набуває питання формування у школярів ініціативності, фінансової грамотності та підприємливості.

Виклад основних положень. Відповідно до Закону України "Про освіту" (2017) [2], одна з важливих вимог до сучасного педагога – це формування у здобувачів освіти ключових компетентностей. По суті створення сучасного освітнього середовища дозволить широкоформатно використовувати компетентнісний потенціал кожної освітньої галузі.

Новий Стандарт освіти (2016) ґрунтується на компетентнісному підході, де формування ключових компетентностей – основне завдання освітнього процесу. Останні – це "ті, які кожен потребує для особистої реалі-

зації, розвитку, вияву активної громадянської позиції, соціального залучення та працевлаштування і які здатні забезпечити життєвий успіх молоді в суспільстві знань" [5, с. 10]. Ключові компетентності становлять систему загальних понять, які мають бути деталізовані в комплекс знань, умінь, навичок, цінностей та відношень за навчальними галузями. Відповідно важливим у цьому контексті є формування у здобувачів освіти особистісних якостей для успішної життєдіяльності. Як зазначає Л. М. Гриневич, компетентності "визначають здатність особистості успішно вирішувати життєві проблеми, спроможність у подальшому навчатися та провадити професійну діяльність"[1]. Ключові компетентності за своїм характером є наскрізними в освітньому просторі, "оскільки формуються як у процесі навчання (всі без винятку навчальні дисципліни), так і виховання" [3, с. 42]. У Законі України "Про освіту" (2017) подано перелік ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині, а саме: "вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки й технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти" [2]. Отже, відповідно до нового змісту освіти, розвиток підприємливості й фінансової грамотності в учнів одна з наскрізних ліній кожного навчального предмета. Певний конструктивний досвід щодо формування цієї компетентності в учнівській молоді Україна вже має – через реалізацію проектів "Шкільна академія підприємництва" (2012–2013), "Уроки з підприємницьким тлом" (2014), "Шкільна академія підприємництва – 3" (2017). Проте, це були перші кроки на шляху оновлення підходів до навчання школярів. Ми зупинилися у своєму дослідженні на аналізі сутності поняття компетентності "підприємливість та фінансова грамотність" в умовах створення Нової української школи.

Маргеріта Бачігалупо, Панагіотіс Кампіліс, Ів П'юні, Годелів Ван ден Бранде, розробники проекту EntreComp, визначають "підприємливість як наскрізну компетентність, яка застосовується у всіх сферах життя: від піклування про власний розвиток до активної участі у житті суспільства, входження (повторного входження) на ринок праці як працівника або самозайнятої особи, а також до заснування будь-якого підприємства (культурного, соціального чи комерційного характеру)" [9, с. 8].

Американський консультант у сфері менеджменту Петер Дракер визначає компетентність "ініціативність і підприємливість" як здатність особи втілювати задуми в життя, що охоплює такі аспекти, як креативність, потяг до інновацій і вміння ризикувати, а також здатність планувати заходи та реалізувати їх [8].

Аналіз основних документів 2016–2017 рр. у контексті реформ щодо створення оновленої української школи засвідчив, що у Концептуальних засадах реформування середньої школи "Нова українська школа" (2016) подано таку трактовку понять "ініціативність і підприємливість": "уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Уміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо" [4, с. 16].

У Стандарті освіти "Нова українська школа" (2016), що на сьогодні активно обговорюється в українському суспільстві, чітко окреслено компетентнісний потенціал кожної галузі. Зокрема, щодо формування компетентності "ініціативність і підприємливість", визнано основними такі уміння в контексті викладання

- мовно-літературної освіти: "презентувати власні ідеї та ініціативи зрозуміло, грамотно, використовуючи доцільні виражальні засоби; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень та виявлення лідерських якостей; оцінювати економічні ініціативи та економічну діяльність" [5, с. 27];

- іншомовної освіти: "ініціювати усну, писемну та онлайн взаємодію іноземною мовою для вирішення конкретної життєвої проблеми; генерувати нові ідеї, переконувати в їхній доцільності та об'єднувати однодумців, утілюючи задуми в життя; презентувати себе і творити тексти (усно й письмово) іноземною мовою, які допоможуть у майбутній кар'єрі" [5, с. 31];

- математичної освіти: "генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії практичності, ефективності й точності, щоб обрати найкраще рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання" [5, с. 34];

- природничої освіти: "генерувати ідеї й ініціативи щодо проектної, конструкторської та винахідницької діяльності, ефективного використання природних ресурсів; прогнозувати вплив природничих наук на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; нівелювати ризики і використовувати можливості для створення цінностей для себе та інших у довкіллі; керувати групою (надихати, переконувати й залучати до діяльності, зокрема природоохоронної чи наукової)" [5, с. 34];

- технологічної освіти: "проекувати власну професійну діяльність відповідно до своїх схильностей, переваг і недоліків, мислити творчо, генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя для підвищення власного добробуту і розвитку суспільства та держави; формулювати цілі і завдання, розробляти план для їх досягнення, прогнозувати і нівелювати ризики; ухвалювати рішення й оцінювати їх ефективність, раціонально використовувати ресурси" [5, с. 41];

- інформативної освіти: "генерувати та реалізувати інноваційні ідеї у різних предметних галузях і життєвих ситуаціях засобами інформаційних та комунікаційних техно-

логій; планувати власну та групову діяльність для проектування і створення інформаційного продукту; ідентифікувати можливості в особистій, навчальній, професійній, економічній діяльності, оцінювати та враховувати власні сильні та слабкі сторони в командній і особистій діяльності для проектування та створення інформаційного продукту; аргументовано відстоювати свою позицію, вести переговори в процесі здійснення інформаційної діяльності; визначати сфери людської діяльності, які пов'язані з інформатикою та ІТ, для власного вибору майбутньої професії [5, с. 45];

- соціально та здоров'язбережувальної освіти: "утілювати інноваційні ідеї в життя, усвідомлювати власні слабкі та сильні сторони у проекції на майбутню професійну діяльність і власний добробут, аналізувати ринок праці та його потреби, діяти в умовах непередбачуваних ситуацій, окреслювати мету і досягати її, прогнозувати й оцінювати ризики, критично мислити, ухвалювати рішення, ініціювати та реалізовувати соціальні проекти" [5, с. 49];

- фізкультурної освіти: "боротися, перемагати і програвати, контролювати свої емоції, організувати свій час та мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі рухової діяльності, реалізовувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення, користатися із власних переваг і визнавати недоліки у тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізовувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо)" [5, с. 52];

- громадянської та історичної освіти: "використовувати досвід пізнання історії для обрання дієвих життєвих стратегій; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної та підприємницької діяльності, аналізуючи світовий досвід і уроки минулого; ухвалювати рішення, що несуть ризики, ґрунтуючись на досвіді минулого та сучасного соціального життя; виконувати роль лідера, працюючи для загального добра групи, товариства, місцевої громади, а з іншого боку, підпорядковувати свої амбіції громадським інтересам; на прикладі історії розуміти всі переваги і небезпеки цих ролей; планувати, організувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти, зокрема дослідницько-пошукового характеру, оцінювати їх ефективність, представляти результати; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги й ризики, вести перемовини, працювати самостійно та в команді" [5, с. 56];

- мистецької освіти: "критично оцінювати та інтерпретувати явища культури минулого і сучасності, розуміючи роль традицій та інновацій; працювати в команді для пошуку вирішення художньо-творчих завдань; реалізувати мистецькі проекти, презентувати власні твори, пропонувати ідеї, шляхи розв'язання творчих завдань, оцінювати й визначати свої сильні та слабкі сторони; іти на ризик, упроваджуючи нові ідеї" [5, с. 61].

Отже, як бачимо, нові орієнтири щодо розвитку компетентності "ініціативність і підприємливість" у контексті створення Нової української школи прописані доволі конкретно. Однак цей документ не дає чітких інструкцій щодо формування фінансової грамотності учнівської молоді як того вимагає Закон України "Про освіту". До того ж виникає й питання про те, хто має підготувати сучасного педагога до реалізації завдань, прописаних у нормативно-правових документах, у тому числі й навчити інтегрувати підприємницьку складову у зміст шкільних навчальних предметів.

Аналіз змістовних складових шкільного освітнього процесу 2017–2018 навчального року стосовно здобувачів середньої освіти показав, що існують два шляхи ви-

рішення цього питання. Перший – це навчальна дисципліна "Економіка". На жаль, цей курс викладається лише в старшій школі – одна година в тиждень, що катастрофічно мало. Вона має потужний потенціал щодо формування компетентності "підприємливість і фінансова грамотність". На цих уроках учні вивчають основи економічної теорії, нарощують рівень фінансової грамотності, стають економічно освіченими. Також існують навчальні курси варіативної складової у вигляді профільного навчання. Разом із тим зауважимо, що кількість таких шкіл незначна. Також слід підкреслити й те, що в контексті сучасних змін із першого вересня 2018 р. за інформацією, що розміщена на сайті Міністерства освіти і науки, на сьогодні типової програми з навчального предмета "Економіка" узагалі не існує. По суті реформації приводять до вилучення цієї навчальної дисципліни зі змісту навчання. Як наслідок, усі навчальні предмети мають бути пронизані орієнтацією на формування підприємливості й фінансової грамотності, проте, можливо це лише за рахунок інтеграції міжпредметних зв'язків навчальних дисциплін, інтегрованого підходу до навчання, творчого підходу до організації навчального процесу вчителями всіх навчальних дисциплін. Однак далеко не всі вчителі використовують сучасні педагогічні технології навчання, або ж не вміють це робити. Більшість узагалі проти ідеї конструювати свої уроки, ґрунтуючись на ідеях інтегрованого навчання.

Зрозуміло, що стандарт створює поле для творчих пошуків учителів-предметників у справі формування в учнівської молоді підприємливості та фінансової грамотності на своїх уроках без залучення вчителя економіки. Вони також мають забезпечити наступність між початковою та середньою ланками освіти.

Зауважимо, що під час реалізації міжнародного проекту "Уроки з підприємницьким тлом" українські вчителі доволі широко висвітлили свій досвід із цього питання в педагогічній пресі через публікацію своїх навчальних матеріалів. Наприклад, у науково-методичному журналі "Економіка в школах України" 2017 р. окремим додатком було видруковано збірку уроків із підприємницьким тлом (досвід педагогів Івано-Франківської області) [6]. Значну кількість прикладів за всіма шкільними навчальними дисциплінами вчитель може відшукати й у навчальних матеріалах "Уроки з підприємницьким тлом", які були видруковані за результатами вищезгаданого міжнародного проекту [7]. Отже, як показує досвід, для творчого вчителя не є новим завдання відшукати можливості формування компетентності "підприємливість і фінансова грамотність" під час вивчення різних навчальних шкільних предметів. Проте кожен педагог має усвідомити вже сьогодні, що кожна із ключових компетентностей має свою власну значущість як для становлення особистості, так і для культурного, наукового та технологічного розвитку нашої країни. Кожний урок – це сходінка до компетентнісного зростання наших дітей.

Висновки. Підводячи підсумки, зауважимо, що інтеграція сучасного навчального процесу набуває мети реалізації компетентнісно орієнтованого підходу в освіті. На сьогодні навчальний та виховний процес у новій українській школі має бути сконструйований таким чином,

щоб ключові компетенції пронизували всі освітні галузі та навчальні предмети. Сучасний випускник повинен володіти ключовим набором компетентностей, що спрямований на посилення його людського капіталу, конкурентоспроможності та професіоналізму.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в аналізі можливостей кожного шкільного навчального предмета в контексті формування підприємницької компетенції учнів.

Список використаних джерел

1. Гриневиц розповіла про 10 ключових орієнтирів нової школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2068849-grinevic-rozpovila-pro-10-klucovih-orientiriv-novoi-skoli.html>.
2. Закон України "Про освіту" 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Кузьменко Ю. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи / Ю. В. Кузьменко // Компетентнісний підхід в управлінні закладом освіти : матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. (1–2 жовтня 2010 р., м. Ялта) / за ред. А. М. Зубка, В. Ф. Петрова, І. Я. Жорової. – Херсон, 2010. – С. 41–43.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / упоряд. Л. Гриневиц та ін.; заг. ред. М. Грищенка. – К., 2016. – 40 с.
5. Нова українська школа: основи Стандарту освіти / ред. кол.: Л. Гриневиц та ін.; за заг. ред. М. Товкало. – Львів, 2016. – 64 с.
6. Уроки з підприємницьким тлом. Україно-польський проект. Досвід Івано-Франківської області // Економіка в школах України. Спецвипуск. – № 7 (152). – 2017. – 80 с.
7. Уроки з підприємницьким тлом : навчальні матеріали / за заг. ред. У. Бобінської, Р. Щияна, М. Товкало. – Варшава : Сова, 2014. – 398 с.
8. Підприємливість – одна з ключових компетентностей відповідно до нового змісту освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://novgimnasium.edukit.volyn.ua/Files/downloadcenter/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.docx>.
9. Bacigalupo M. EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework / M. Bacigalupo, P. Kampylis, Y. Punie and other. – Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2016; EUR 27939 EN; doi:10.2791/593884.

References

1. Hrynevych rozpovila pro 10 ključovykh orientyrov novoi shkoly (Ukraine Order). Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2068849-grinevic-rozpovila-pro-10-klucovih-orientiriv-novoi-skoli.html>. [in Ukr.]
2. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" 2017 roku. (Ukraine Order). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukr.]
3. Kuzmenko Yu. V. Kompetentnisnyi pidkhd u suchasni osviti : svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy / Yu. V. Kuzmenko // Kompetentnisnyi pidkhd v upravlinni zakladom osvity : materialy vseukrainskoj naukovometodichnoi konferentsii (1-2 zhovtnia 2010 r., m. Yalta) / za red. A. M. Zubka, V. F. Petrova, I. Ya. Zhorovoi. – Kherson, 2010. – S. 41–43. [in Ukr.]
4. Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly / [uporiad. L. Hrynevych [ta in.]; zah. red. M. Hryshchenko]. – K., 2016. – 40 s. [in Ukr.]
5. Nova ukrainska shkola: osnovy Standartu osvity / [red. kol.: L. Hrynevych [ta in.]; za zah. red. M. Tovkalo]. – Lviv, 2016. – 64 s. [in Ukr.]
6. Uroky z pidpriemnytskym tлом. Ukraino-polskyi projekt. Dosvid Ivanovo-Frankovskoi oblasti // Ekonomika v shkolakh Ukrainy. Spetsvypusk. – № 7 (152). – 2017. – 80 s. [in Ukr.]
7. Uroky z pidpriemnytskym tлом : navchalni materialy / za zah. red. U. Bobinskoj, R. Shchyiana, M. Tovkalo. – Varshava : Sova, 2014. – 398 s. [in Ukr.]
8. Pidpriemlyvist – odna z ključovykh kompetentnostei vidpovidno do novoho zmistu osvity (Ukraine Order). Retrieved from: <http://novgimnasium.edukit.volyn.ua/Files/downloadcenter/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.docx>. [in Ukr.]
9. Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., Van den Brande, G. (2016). EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. – Luxembourg: Publication Office of the European Union; EUR 27939 EN; doi:10.2791/593884.

Надійшла до редколегії 23.05.18

Iuliia Kuzmenko, PhD., assistant professor, Professor
Kherson Faculty of Odesa State University of Internal Affairs, Kherson, Ukraine

FORMATION OF COMPETENCY "ENTREPRENEURSHIP AND FINANCIAL LITERACY": MODERN LANDMARKS

The article focuses on the coverage of the current issue of modern pedagogical theory and practice - the implementation of a competent approach. The focus of recent educational reforms is to analyze modern legal documents (Law of Ukraine "On Education (2017), "New Ukrainian School, Conceptual Principles of Reforming the Secondary School" (2016), "New Ukrainian School: Fundamentals of the Education Standard" (2016) regarding the use of the competence potential of each educational sector.

It was clarified that the experience of the EU countries was based on the Ukrainian approach to reforming educational programs, in particular, the following guidelines were adopted as the main benchmark: "European Parliament and Council of European recommendations for the development of key competences for lifelong learning" (2006), "European Framework entrepreneurial competence" (2016), "Europe 2020" (2010).

It is noted that in the last edition of the Law of Ukraine "On Education" there was represented a list of key competencies, one of which is "entrepreneurship and financial literacy". The concept of entrepreneurship in the scientific-pedagogical discourse is clearly presented. The leading role of the teacher in solving problems such an important task as competent growth of the younger generation is emphasized. The study found that modern reforms lead to the exclusion of the academic discipline "Economics" from the curricula from the teaching process at the Ukrainian schools.

As a result, all educational subjects should be oriented towards the formation of entrepreneurship and financial literacy, but this is possible only due to the integration of interdisciplinary relations of educational disciplines, an integrated approach to learning, a creative approach to the organization of the educational process by teachers of all, without exception, academic disciplines. Thus, the standard creates a field for creative search for subject teachers in the formation of entrepreneurship and financial literacy in their students' lessons in the student's youth without involving the teacher of the economy. Teachers should also ensure continuity between primary and secondary education.

The conclusions noted that the integration of modern educational process acquires the goal of implementing a competence-oriented approach in education. Today, the educational process must be designed in such a way that key competencies come into all educational branches and educational subjects. A modern graduate must have a key set of competencies aimed at enhancing the human capital, competitiveness and professionalism.

Keywords: educational process, competence, education, entrepreneurship, financial literacy.

УДК 159.946.3:81'23(48)

Ю. Крилова-Грек, канд. психол. наук, доц.
Державний університет телекомунікацій, Київ

НОВИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ МЕДІАОСВІТИ З ОПОРОЮ НА ПСИХОЛІНГВІСТИКУ

Ідеться про новий підхід, розроблений у галузі медіаосвіти, який полягає у включенні основ психолінгвістики в навчальну методичку. Авторський курс "Психолінгвістичні основи інформаційної грамотності" спрямований на розвиток аналітичних навичок для розуміння медіаконтенту, усвідомлення основ психолінгвістичного аналізу текстових повідомлень, розвитку логічного та критичного мислення. У курс уперше вводиться поняття психолінгвістичного аналізу контенту та маніпулятивного перекладу. Слухачі курсу навчаються умінню аналізувати текстові повідомлення та розуміти, які фактори впливають на цей процес. Запропонований курс має надавати нові знання у галузі інформаційно-комунікативної освіти стосовно психологічної науки.

Ключові слова: медіаосвіта, психолінгвістика, мислення, навчання, інформаційно-комунікативна сфера.

Постановка проблеми. Тема дослідження обумовлена необхідністю запровадження запобіжних заходів у ситуації інформаційної загрози, яка ставить під питання стабільність політичного, економічного й соціального розвитку країни. Як наголошується у доповіді Міжнародного інституту стратегічних досліджень (IISS), для гідного спротиву опосередкованим війнам Уряди європейських країн мають приймати запобіжні заходи та робити інвестиції у довготривалі програми стратегічного характеру [6]. До низки таких заходів належать і запровадження проєктів в освітній сфері.

На сьогодні питання, пов'язані з обізнаністю в галузі медіа, є одним із пріоритетних у сучасній освіті. У прес-релізі Європейської комісії IP/07/1970 зазначено, що нині ми перебуваємо в умовах стрімких змін у галузі медіа і як пересічні громадяни повною мірою користуємося новими можливостями. Нові інформаційно-комунікативні технології поліпшують якість спілкування, полегшують отримання та поширення інформації: будь-яку інформацію можна легко оприлюднити, а подію – транслювати в онлайн-часі. Тому здатність людей критично аналізувати те, з чим вони зустрічаються у медіапросторі, та уміння здійснювати вибір надійних джерел розглядаються як медіаграмотність, що є важливим елементом демократичного суспільства. У зв'язку з цим комісар з питань інформаційного суспільства Віван Редінг наголосив на винятковій ролі медіаосвіти для виховання активної громадянської позиції, зауваживши, що у вік цифрових технологій уміння читати та писати не є достатніми для того, аби вважатися освіченою людиною. Люди мають уміти виражати себе й інтерпретувати інформацію, що

подається в блогах або рекламі. Кожен, незалежно від віку та професії, повинен орієнтуватися в сучасному цифровому світі [7]. Тому значення освіти в галузі інформаційно-освітніх наук важко переоцінити.

У нашій роботі ми розглянемо інформаційно-комунікативну сферу освітнього процесу у зв'язку із психолінгвістичними знаннями та вміннями індивіда. Опанування основ цього освітнього напрямку є одним із чинників, який змушує кожного індивіда більш критично ставитися до інформації, що надходить з різних джерел, включаючи соціальні мережі. Навчання основ інформаційно-освітніх і комунікативних наук покликане розвивати у студентів аналітичні здібності, навички критичного та логічного мислення, уміння розуміти особисту відповідальність за дії в мережі інтернет (написання постів, поширення посилань, публікація коментарів).

Мета. Статтю присвячено аналізу психолінгвістичних особливостей інформаційної освіти на прикладі пілотного курсу "Психолінгвістичні основи інформаційної грамотності".

Мета курсу – розвиток аналітичних навичок для розуміння медіаконтенту, усвідомлення основ психолінгвістичного аналізу текстових повідомлень, розвитку логічного та критичного мислення.

Завдання курсу: 1) розвиток аналітичних здібностей; 2) вироблення навичок психолінгвістичного аналізу тексту; 3) формування навичок критичного та логічного мислення; 4) розвиток здатності розуміння механізму створення фейкових повідомлень і замовних текстів, 5) формування вміння виявляти прийоми маніпулювання свідомістю; 6) вироблення вміння орієнтуватися в інформаційному полі;